

B. Prgomet*

Tehnički muzej "Nikola Tesla" u Zagrebu
Savska cesta 18, 10 000 Zagreb

Festival znanosti 2021. – Kultura znanosti

Prošla 2020. godina, kao i, sada očito, barem prva polovica 2021. godine na globalnoj razini obilježene su pandemijom korona virusa, koja je utjecala na sva zbivanja prethodnih godinu i pol dana. U vremenu potpunog ili djelomičnog *lock-down* ili zatvaranja, različitih epidemioloških mjera koje ograničavaju broj sudionika na raznim okupljanjima, nužnog prelaska nastave, sastanaka, konferencija i brojnih drugih događanja na *online* oblike održavanja, organizirati manifestaciju na kojoj se odvija više stotina radionica, prezentacija i predavanja predstavljalo je izniman izazov. Pogotovo ako je riječ o manifestaciji popularizacije znanosti, postavljalo se pitanje koji pristup uzeti, kakvu poruku šaljemo uzevši jedan ili drugi pristup?

Nevjerojatna je koincidencija da tema Festivala u tom izazovnom vremenu bude Kultura znanosti, među ostalim odabrana i kako bi se afirmirao projekt Rijeka – Europska prijestolnica kulture 2020. godine. No porukom kulture znanosti htjelo se postići više, u vremenu kad je tema dogovarana, nije se niti znalo za Covid 19, a kamoli da će se pojaviti neka situacija koja će skoro u potpunosti paralizirati mogućnost odvijanja masovnih manifestacija uživo na način na koji smo navikli. Prva asocijacija koja se nameće kada se kaže kultura znanosti, su bakterijske kulture uzgajane u Petrijevim zdjelicama. Upravo u tim zdjelicama slavni je Fleming došao do spoznaje o penicilinu, koji uništava bakterije. Iako danas više govorimo o cjepivima nego antibioticima, poveznica ipak postoji – i jedno i drugo je borba znanosti protiv raznih bolesti, bile one uzrokovane virusima ili bakterijama. Nadalje, svako materijalno stvaralaštvo koje prethodi civilizaciji nazivamo kulturom, poput vučedolske kulture, a iz te kulture onda nastaje arhitektura koja nas okružuje. Prethodna godina donijela nam je dva razorna potresa, oni su devastirali našu postojeću arhitekturu (kulturu) koja ponajviše datira u 19. stoljeće te će u ovoj godini razmišljanja i djelovanja u smislu poslijepotresne obnove biti itekako u znaku naše sadašnje kulture (arhitekture) i odnosa prema prijašnjim, ali i u znaku suvremenih tehnoloških dostignuća na području graditeljstva koja su opet rezultat znanstvenih djelovanja.

Ipak, možda najvažnija poruka koja se htjela poslati tom temom jest kultura bavljenja znanošću i znanstvena kultura u svakodnevicu. To bi značilo da se želi potaknuti kod djece i

* Branimir Prgomet, mag. mech. ing., kustos
e-pošta: branimir.prgomet@tmnt.hr

mladih ljudi svih uzrasta, od predškolskog preko osnovnoškolskog do srednjoškolskog, interes za znanost i u konačnici za izborom znanosti kao životnog poziva. To i jeste osnovno poslanje Festivala znanosti, najveće manifestacije popularizacije znanosti u Hrvatskoj od njegova prvog održavanja 2003. godine. Tako je punoljetni, 18. Festival znanosti 2020. trebao biti u znaku te opće teme kako bi se poticanje na bavljenje znanstvenim djelatnostima posebno istaknulo i takva je tema bila više nego primjerena za punoljetnost Festivala. Nadalje, živimo u vremenu dostupnosti različitih informacija gdje je sve teže razlikovati one koje su točne od onih koje nas pogrešno usmjeravaju. Znanstvena kultura u svakodnevici znači upravo primjenu znanstvenih principa, u mjeri u kojoj je to moguće, u individualnom životu, tako da sve informacije koje do nas pristižu pokušamo što bolje filtrirati. U vremenu inflacije informacija nužan je pristup njihove provjere, pristup opreza prema novim informacijama i propitivanja njihova porijekla, općenito, propitivanja svake informacije, ali u konačnici i kultura povjerenja sve dok neke nove spoznaje ne dokažu suprotno. Sve je to kultura znanosti i u današnjem vremenu je potrebnija više nego ikada prije te je tema kulture znanosti na Festivalu imala cilj afirmirati upravo takav pristup.

Prošle 2020. godine Festival znanosti najprije je odgođen s termina u travnju na listopad u nadi da će epidemiološka situacija tada biti bolja, no nažalost nije bila. Festival znanosti je tradicionalno manifestacija izravnog susreta djece i učenika sa znanstvenom zajednicom kroz sudjelovanje u radionicama, prezentacijama i predavanjima. U vremenu prošlogodišnjeg proljeća i jeseni kad je *online* nastava bila uvedena i predstavljala dodatno opterećenje kako za nastavnike tako i za učenike i njihove roditelje, smatrali smo da *online* Festival ne bi bio poželjan budući da je sveopći *online*-oblik nastave stvorio zasićenje *online*-sadržajima. Tako se 2020. godine Festival znanosti u Hrvatskoj nije održao, osim u gradu Rijeci. U namjeri da se održi što je moguće više kontaktni Festival, za 2021. godinu odabran je termin od 10. do 15. svibnja, nešto kasniji u odnosu na tradicionalne termine u travnju u nadi da će do tada epidemiološke mjere popustiti, a opet nastava

u školama neće završiti. Epidemiološke mjere jesu bile blaže nego prethodne godine, no daleko od mogućnosti "povratka na staro". Tako se Festival znanosti, po prvi put, održao u hibridnom obliku, dijelom *online*, dijelom uživo. S obzirom na to da je u startu planiran kao kontaktna manifestacija uživo, a u ovim vremenima kada se epidemiološke mjere mijenjaju svakih nekoliko tjedana, za takve je manifestacije bilo teško išta planirati. U želji da se doista održe interaktivne radionice i nadi da će epidemiološke mjere popustiti, čekalo se do posljednjeg trenutka prije odluke o tranziciji na hibridni model, što je tu tranziciju učinilo posebno zahtjevnom. Daljnje odgađanje više nije dolazilo u obzir jer je bilo nužno zadržati kontinuitet održavanja Festivala, a promjenjivost mjera nam ne obećava da će na jesen situacija nužno biti drugačija.

Ipak, unatoč zahtjevima pred ovogodišnjim Festivalom on se održao u 20 gradova u Hrvatskoj. Samo u Zagrebu održano je ukupno 192 događanja, od toga ukupno 107 inicijalno se nazivalo *online*, 82 u obliku unaprijed postavljenih snimki ili pripremljenih prezentacija i tekstualnog materijala, a preostalih 25 kao *online*-prezentacije uživo preko neke od platformi poput *Zooma*, *MS Teamsa* ili *Google Meeta*. Tako je u Tehničkom muzeju Nikola Tesla, kao lokaciji s tradicionalno najviše događanja ostalo ukupno 77 radionica, prezentacija i predavanja, nemali broj za šest dana održavanja manifestacije, ali mnogo manje nego prethodnih godina. Radi epidemioloških mjera radionice s interakcijom preseljene su u dvorište Muzeja, a kako je uz smanjen broj događanja, nažalost, bio i smanjen broj posjetitelja, većinu događanja u Muzeju mogli smo snimiti i naknadno postaviti na *Youtube*-kanal Muzeja i mrežnu stranicu Festivala. Tako je većina svih sadržaja ovogodišnjeg Festivala ostala trajno dostupna, u ovim nesretnim okolnostima u kojima živimo prethodnih godinu i pol dana, te se može reći da je to jedna pozitivna ostavština ovogodišnjeg Festivala znanosti.

Festival znanosti naravno nastavlja dalje, a iduće godine se nadamo stvarnom "povratku na staro" i više kontaktnoj i interaktivnoj manifestaciji.

**ECCE
AB21** virtual
event
Engineering the Future
20 - 23 September 2021

13th European Congress of Chemical Engineering and 6th European Congress of Applied Biotechnology

<https://ecce-ecab2021.eu/>